

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ МАЛИМ БІЗНЕСОМ В УКРАЇНІ FEATURES OF SMALL BUSINESS MANAGEMENT IN UKRAINE

УДК 338.58:65.014

<https://doi.org/10.32843/infrastruct40-41>

Константинова Т.В.

к.е.н., старший викладач кафедри управління бізнесом
Одеська національна академія харчових технологій

Савченко Т.В.

к.е.н., доцент, доцент кафедри управління бізнесом
Одеська національна академія харчових технологій

Konstantynova Tetyana

Odessa National Academy
of Food Technologies

Savchenko Tetyana

Odessa National Academy
of Food Technologies

У статті розглянуто переваги та недоліки ведення малого бізнесу в Україні. Останнім часом для підприємців гостро постає проблема ведення бізнесу в умовах жорсткої конкуренції. Як свідчить динаміка з 2016 по 2018 роки, малі підприємства України мають значно більший обсяг реалізації продукції, ніж великі. Однією з проблем функціонування малого бізнесу в Україні є недосконалість системи управління, а саме відсутність чіткої стратегії функціонування справи. Процес управління на малому підприємстві має ґрунтуватись на основних принципах менеджменту, а саме на принципах планування, організації, координації, мотивації та контролю. Недостатня забезпеченість необхідними ресурсами та обмеженість з боку держави не дають змоги малому бізнесу в Україні функціонувати повною мірою. У процесі створення власної справи підприємцю слід вирішити питання про вибір форми підприємства, посісти своє місце на ринку, сформувати виробничу базу. Актуальність теми визначена перш за все об'єктивно важливою роллю малого підприємництва у сучасній соціально орієнтованій ринковій економіці, перехід до якої є головним вектором реформ в Україні. Мале підприємство є суттєвою складовою частиною ринкового господарства, невід'ємним елементом конкурентного механізму.

Ключові слова: малий бізнес, стартап, стратегія управління, конкурентоспособність підприємства, методи управління, моделі управління.

В статье рассмотрены преимущества и недостатки ведения малого бизнеса в Укра-

ине. В последнее время для предпринимателей остро стоит проблема ведения бизнеса в условиях жесткой конкуренции. Как свидетельствует динамика с 2016 по 2018 годы, малые предприятия Украины имеют значительно больший объем реализации продукции, чем большие. Одной из проблем функционирования малого бизнеса в Украине является несовершенство системы управления, а именно отсутствие четкой стратегии функционирования дела. Процесс управления на малом предприятии должен основываться на основных принципах менеджмента, а именно на принципах планирования, организации, координации, мотивации и контроля. Недостаточная обеспеченность необходимыми ресурсами и ограниченность со стороны государства не позволяют малому бизнесу в Украине функционировать полной мерой. В процессе создания собственного дела предпринимателю следует решить вопрос о выборе формы предпринимательства, занять свое место на рынке, сформировать производственную базу. Актуальность темы определена прежде всего об'єктивно важной ролью малого предпринимательства в современной социально ориентированной рыночной экономике, переход к которой является главным вектором реформ в Украине. Малое предпринимательство является существенной составляющей рыночного хозяйства, неотъемлемым элементом конкурентного механизма.

Ключевые слова: малый бизнес, стартап, стратегия управления, конкурентоспособность предприятия, методы управления, модели управления.

The article deals with the advantages and disadvantages of doing small business in Ukraine. Recently, the problem of doing business in the conditions of fierce competition is a big problem for entrepreneurs. According to the dynamics from 2016 to 2018, small enterprises of Ukraine have a much larger sales volume than large ones. One of the problems of functioning of small business in Ukraine is the imperfection of the management system, namely the lack of a clear strategy of operation of the case. The process of managing a small business should be based on the basic principles of management: planning, organization, coordination, motivation and control. Talking about the small business management system, it can be stated with certainty that the failure of the management of organizations can lead to a number of problems. Insufficient provision of the necessary resources and limited state resources prevent the small business in Ukraine to function fully. In the process of creating your own business entrepreneur to decide on the choice of form of entrepreneurship, take their place in the market, to form a production base. Small enterprises represent a completely independent and most typical form of organization of economic life of society in the conditions of developed market economy. They have their own specific features, advantages and disadvantages inherent only to their internal patterns of development. Functioning mainly in a specific local market, rapid response to changing market conditions, narrow specialization in a particular segment of the market for goods and services, direct communication with the consumer, the need for a relatively small start-up capital - these characteristics of a small business are its advantages that increase sustainability and their survivability as a structural element of the economy, but under certain conditions, such characteristics become negative, inhibit the development of a particular enterprise, put endangering its existence. The relevance of this topic is primarily determined by the objectively important role of small business in a modern socially oriented market economy, the transition to which is the main vector of reforms in Ukraine. Small business is an essential component of a market economy, an integral element of the competitive mechanism.

Key words: small business, startup, management strategy, enterprise competitiveness, management methods, management models.

Постановка проблеми. Розглядаючи економічну сутність малого бізнесу, зазначимо, що малий бізнес є однією з форм організації життя суспільства в умовах ринкової економіки.

Характерною особливістю управління підприємствами малого бізнесу є те, що засновник безпосередньо займається питаннями керівництва, отже, на етапі організації бізнесу стикається з такими проблемами:

- вивчення стану ринку;
- формування виробничої бази та підбір персоналу;

– залучення фінансових ресурсів.

Останнє значною мірою стримує малий бізнес, оскільки жорстка фінансова політика країни не дає змогу таким підприємствам достатньо забезпечити себе обіговими коштами та розширити власне виробництво.

Розглядаючи особливості управління малим підприємством, не можемо оминати увагою роль держави у його регулюванні.

Формування правової бази малого й середнього бізнесу включає гарантування державою права приватної власності, регламентацію

організаційно-правових форм суб'єктів малого та середнього бізнесу, регулювання договірних відносин між суб'єктами ринку, виконання державою ролі арбітра під час вирішення господарських спорів.

Держава регулює монополістичну діяльність за допомогою регулювання цін, тарифів та інших заходів, які спрямовані на обмеження конкуренції [1]. Захист прав споживачів з боку держави здійснюється через систему нормативно-правових актів, що визначають порядок захисту прав споживачів, відповідальність підприємців, систему державного й суспільного захисту споживачів.

Регламентування трудових відносин і підтримання соціального партнерства включають формування трудового законодавства, системи соціального партнерства представників і роботодавців, охорони праці та системи заходів щодо вирішення трудових спорів. Формування податкової системи й перерозподіл доходів здійснюються за допомогою бюджетного планування, прийняття ставок прибуткового податку, податку на прибуток та інших податкових вилучень, а також встановлення системи соціального забезпечення.

Перерозподіл ресурсів реалізується задля фінансування природоохоронних заходів, утримання органів державного управління, забезпечення внутрішньої та зовнішньої безпеки країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблемами розвитку малого бізнесу займалися видатні зарубіжні й вітчизняні економісти. Перш за все слід відзначити таких класиків, як Р. Кантільон, А. Сміт, Ж-Б. Сей, Д. Рікардо, К. Маркс, А. Маршалл, Д. Кейнс. Серед більш пізніх дослідників варто назвати таких, як П. Друкер, А. Камінка, М. Пітерс, Ф. Хайек, Р. Хизрич, Й. Шумпетер.

У роботах Ю. Анісіна, А. Агеєва, Т. Алімової, А. Блінова, А. Бусигіна, А. Віленського, Е. Герасимової, В. Дуболазова, Н. Єгорової, Г. Клейнера, Л. Колесникової, В. Комарова, Н. Кравченко, М. Лапусти, М. Личагіна, В. Маркової, Г. Мкртчяна, А. Орлова, В. Попкова, В. Савельєва, В. Титова, А. Юсупової, Е. Ясіна та інших учених знайшли відображення важливі питання щодо аналізу проблем підприємництва й пропозиції шляхів їх вирішення, включаючи різні види моделювання та організаційно-економічні заходи.

Постановка завдання. Метою статті є узагальнення аспектів ведення малого бізнесу в Україні, дослідження впливу державного регулювання на малий бізнес. Коло непростих проблем пов'язане із соціальним захистом підприємницької діяльності. Вирішено, що на основі розподілу суспільних фондів система соціальних гарантій і соціального забезпечення, яка діяла раніше, в умовах нинішнього перехідного періоду виявилась практично підірваною. Потрібно будувати цю систему заново щодо всього суспільства, а щодо підприємців, що складають новий соціальний прошарок, – тим більше.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Говорячи про ведення малого бізнесу в Україні, маємо відзначити його переваги та недоліки. До недоліків віднесемо нестійкість підприємницьких структур, залежність від економічних показників, обмеженість фінансових ресурсів, комерційний ризик, а до переваги – швидкий строк окупності, забезпечення необхідної мобільності умов на ринку.

Нині Україна переживає тяжку економічну ситуацію у зв'язку зі світовою кризою, що вплинуло на діяльність малого бізнесу [3, с. 112–116]. В цей період має проводитися підтримка сектору малого підприємництва, що позитивно відобразиться на економічному стані держави загалом. Щоби стимулювати розвиток малого підприємництва, слід виконувати або вдосконалювати такі пункти:

- 1) система оподаткування малих підприємств;
- 2) державне фінансування розвитку малих підприємств та малого бізнесу;
- 3) введення усіх європейських норм ВТО в дію;
- 4) спрощена система кредитування для малого бізнесу.

Сьогодні в Україні налічується 250 тисяч підприємств малого бізнесу, кадровий резерв яких становить майже два мільйони осіб. На 10 тисяч жителів припадають 55 маленьких підприємств, що не відповідає потребам економіки України. Доходи малого бізнесу приносять до українського бюджету лише 9% до ВВП.

Для того щоби малий бізнес міг розвиватися, приватному підприємцю або фермеру необхідно, по-перше, зрозуміти чіткі й зрозумілі правила гри, а по-друге, мати можливість нормально, тобто під патронажем уряду й за допомогою консалтингових структур, довести будь-яку свою ідею до реалізації. Управління малим підприємством у таких умовах потребує від керівника:

- формування чіткої моделі управління;
- швидкої реакції на зовнішнє середовище;
- наявності компетентності у своїй сфері діяльності.

Формування бізнесу з нуля – це дуже складний процес, за даними проєкту “Unlimit Ukraine”, індекс малого бізнесу склав 2,7 із 5 можливих через високе податкове навантаження.

Висновки з проведеного дослідження.

Аналізуючи наведені дані, зазначимо, що малий бізнес в Україні на цьому етапі переживає проблемний стан, але не позбавлений позитивних якостей. Вирішення проблеми підприємців потрібно розпочинати перш за все з реформування системи управління організацією. По-перше, побудова системи управління персоналом в організаціях малого бізнесу має свої закономірності та проблеми, багато в чому відмінні від систем управління персоналом великих організацій. По-друге, кадровий менеджмент малих організацій має спрямовуватися насамперед на забезпечення

ефективності діяльності персоналу, а також на інструменти її підтримки з урахуванням обмежень малого бізнесу.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Про державну підтримку малого підприємництва : Закон України від 19 жовтня 2000 року № 2063-111.
2. Бусек Ю. Малые и средние предприятия: политика и управление. *Проблеми теорії и практики управління*. 2002. № 2. С. 64–70.
3. Ваганов К., Кириченко О. Стратегія розвитку малого та середнього бізнесу в Україні. *Актуальні проблеми економіки*. 2008. № 1. С. 103–118.
4. Безус П. Управління змінами обсягів виробництва. *Економіка та держава*. 2017. № 2. С. 66–68.
5. Портер М. Конкурентная стратегия. Методика анализа отраслей и конкурентов. Москва : Альпина Бизнес Букс, 2015. 454 с.
6. Кирич Н. Ефективне використання трудових ресурсів як фактор стабілізації функціонування підприємств. *Україна: аспекти праці*. 2009. № 3. С. 39–42.
7. Іванілов О. Економіка підприємства : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 728 с.

REFERENCES:

1. About state support for small business: Law of Ukraine of 19.10.2000 № 2063-111.
2. Busek Y. (2002) *Malye i srednie predpriyatiya: politika i upravlenie* [Small and medium-sized enterprises: politics and management]. *Problems of management theory and practice*, no. 2, pp. 64–70.
3. Vaganov K., Kirichenko O. (2008) *Stratehiia rozvytku maloho ta serednoho biznesu v Ukraini* [Strategy of development of small and medium business in Ukraine]. *Actual problems of economy*, no. 1, pp. 103–118.
4. Bezus P. (2017) *Upravlinnia zminamy obsiahiv vyrobnytstva* [Upravlinnia zminami obsjagiv virobnytstva]. *Ekonomika ta derzhava*, no. 2, pp. 66–68.
5. Porter M. (2015) *Konkurentnaja strategija. Metodika analiza otraslej i konkurentov* [Konkurentnaya strategiya. Metodika analiza otrasley i konkurentov]. Moskva : Al'pina Biznes Buks (in Russian).
6. Kirich N. (2009) *Efektivne vikoristannja trudovih resursiv jak faktor stabilizacii funkcionuvannja pidpriemstv* [Effective use of labor resources as a factor in stabilizing the functioning of enterprises]. *Ukraina: aspekti praci*, no. 3, pp. 39–42.
7. Ivanilov O. (2009) *Ekonomika pidpriemstva* [Business Economics]. Kyiv : Centr uchbovoi literaturi (in Ukrainian).